

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2/7, 01516 Vilnius, tel. (8 5) 219 1225/219 1152, faks. (8 5) 261 2077,
el. p. smmin@smm.lt, http://www.smm.lt. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Savivaldybių administracijų direktoriams
Savivaldybių administracijų švietimo padalinių vadovams
Profesinių mokyklų vadovams
Kopija
Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriams
Lietuvos savivaldybių asociacijai

2018- 05-11 Nr.SR-2050

DĖL VAIKŲ APSAUGOS NUO PREKYBOS ŽMONĖMIS PAVOJŲ

Švietimo ir mokslo ministerija kreipiasi į Jus prašydama kartu su mokyklų vadovais atkreipti dėmesį į prekybos žmonėmis pavojus, su kuriais susidurti rizika vaikams ypač padidėja pasibaigus mokslo metams ir prasidėjus mokinių vasaros atostogoms.

Prekyba žmonėmis apima žmonių verbavimą, pervežimą, slėpimą siekiant juos išnaudoti, dažniausiai seksualinio išnaudojimo arba priverstinio darbo tikslais. Ši grėsmė pirmiausia susijusi su tuo, kad dalis vaikų ir jaunimo vasaros atostogų metu nėra pakankamai užimti, jiems trūksta gebėjimų organizuoti prasmingą laisvalaikį, jie neturi siektinų tikslų – tokie vaikai yra lengvas prekiautojų žmonėmis grobis. Atkreipiame dėmesį, kad didesnė rizika tapti prekybos žmonėmis aukomis turi iš namų bėgantys, mokyklos nelankantys, be tėvų globos likę, socialinės rizikos vaikai, vaikai, kurių tėvai yra išvykę į užsienį, vaikai, turintys priklausomybių.

Jaunimo siekis lengvai ir greitai užsidirbti pinigų ir / ar sunki finansinė padėtis, taip pat skatina patikėti prekeivių žmonėmis pažadais ir tokiu būdu yra patenkama į prekeivių žmonėmis pinkles.

Paminėtini ir kiti svarbūs rizikos faktoriai: 1) socialinių tinklų formuojami mitai apie darbą užsienyje – jaunuoliai atsiliepia į fiktyvius skelbimus, kuriuose siūlomi lengvi darbai ir didelis darbo užmokestis; 2) nepakankamas jaunų žmonių teisinis išprusimas, sietinas su įsidarbinimo procedūrų nežinojimu, gali lemti tai, kad vaikai neatskurs legalios ir nelegalios įmonės, siūlančios darbą, neišmanys leidimo dirbti ar darbo vizos klausimų ir pan.; 3) seksualinių žinių trūkumas, kai vaikai įtraukiami į priverstinę prostituciją.

Taip pat pažymėtina, kad problemos šeimoje (nepilna šeima, dažnas agresyvus tėvų elgesys, šeimos narių priklausomybės: alkoholio ir / ar narkotinių medžiagų vartojimas ir kt.), su tuo susijęs vaikų savarankiškumo ir pasitikėjimo trūkumas didina riziką būti įtrauktam į prekybos žmonėmis tinklus ir / ar patirti seksualinę prievartą.

Atkreipiame dėmesį, kad prekybos žmonėmis grėsmės yra pavojingos tuo, kad vaikai tampa prostitucijos ir kitokio seksualinio išnaudojimo aukomis, patenka į vergiją ar į vergiją panašią veiklą, pornografijos tinklą, tampa prekybos organais aukomis, išnaudojami nusikaltimų vykdymui, priverstinių santuokų sudarymui, surogatinei motinystei. Pagrindiniai būdai, kuriais vaikai įtraukiami į prekybos žmonėmis industriją – prievarta, apgaulė, pažadai ir manipuliacijos. Vaikai gali būti

verbuojami bet kurioje jaunimo dažnai lankomoje vietoje: mokykloje, globos namuose, vakarėlių organizavimo vietose ar baruose, prekybos centruose, autobusų stotelėse, per socialinius tinklus.

Todėl labai svarbu, kad vaikai ir jaunimas žinotų apie prekybos žmonėmis ir seksualinės prievartos pavojus, mokėtų juos atpažinti ir jiems atsispirti. Apie tai būtina kalbėti mokykloje, šias žinias integruojant į dalykų pamokas, klasės valandėlių ar kitų užsiėmimų metu. Atkreipiame dėmesį, kad į Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrąją programą yra integruotos temos apie prekybos žmonėmis ir išnaudojimo, įskaitant išnaudojimą pornografinėi medžiagai kurti, žalą. Pedagogai turi padėti mokiniams ugdyti(s) kritinį mąstymą ir įvertinti galimus prekybos žmonėmis ir seksualinės prievartos pavojus. Taip pat svarbu su galimais pavojais supažindinti tėvus, išmokyti juos atpažinti rizikos veiksnius ir skatinti kreiptis pagalbos, jeigu kyla įtarimų.

Prašome savivaldybių švietimo padalinių kartu su mokyklų vadovais užtikrinti, kad vaikai ir jaunimas būtų supažindinti su būtinomis atsargumo priemonėmis:

1) vykstant dirbti į užsienio valstybes ar keliaujant turėti dokumentų ir draudimo kopijas;
2) užsirašyti šalies, į kurią vykstama ambasados ir pagalbą teikiančių organizacijų prekybos žmonėmis aukoms, kontaktinius duomenis;

3) iš anksto sudaryti sutartis, kuriose būtų nurodytos darbo ar kelionės sąlygos;

4) jeigu įdarbina Lietuvos įmonė, patikrinti, ar ji turi licenciją darbinti užsienyje;

5) susitarti su tėvais, kaip bus pranešama, kaip sekasi užsienyje;

6) su savimi pasiimti tiek pinigų, kad būtų galima grįžti namo;

7) niekam nepalikti paso;

8) kritiškai vertinti faktą, jeigu darbdaviai apmoka vaikui kelionę, perka rūbus, maistą ir kitus materialinius daiktus, motyvuodami gera valia, pagalba pradžiai. Prekeiviai žmonėmis neretai apsimeta, kad tvarko vaiko dokumentus, apmoka kelionei būtinas išlaidas, pramogų išlaidas – vėliau prekybos žmonėmis auką priverčia padengti patirtas išlaidas kaip menamą skolą;

9) nebendrauti su įtarimą keliančiais nepažįstamaisiais viešose pasilinksminimo vietose (pavyzdžiui, baruose, kavinėse, naktiniuose klubuose), asmeninių pažiūrų tarnybų, pokalbių svetainių erdvėje – dažniausiai taip elgiamasi, verbuojant jaunas merginas išnaudojimui seksualinių paslaugų versle;

10) kritiškai vertinti darbo pasiūlymus internete, kai siūloma: greitai atliekama paslauga, dėmesys kreipiamas į patikimumą, perdėtai išlaikomas anonimiškumas, viliojama dideliu atlyginimu, į visus klausimus atsakoma „taip“, keliami nedideli reikalavimai išsilavinimui ar profesinei kvalifikacijai, paskiriami susitikimai gatvėje, nereikalingi užsienio kalbos įgūdžiai.

Svarbu, kad vaikai ir jaunimas žinotų, kur galima kreiptis nutikus nelaimei tiek Lietuvoje, tiek užsienyje: šalies ambasados padeda tvarkyti dokumentus, teikia informaciją apie pagalbą nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis ir / ar seksualinės prievartos; teisėsaugos institucijos atlieka baudžiamąjį persekiojimą, nevyriausybinių organizacijų teikia koordinuotas paslaugas.

Metodinė medžiaga, parengta Švietimo ir mokslo ministerijos Ugdymo plėtotės centro, kuri gali būti naudinga mokykloms:

- rekomendacijos mokykloms prekybos žmonėmis prevencijos srityje, skirtos darbu su skirtingo amžiaus mokiniais ir jų tėvais. Skelbiamos informacinėje sistemoje „Ugdymo sodas“;

- informacinės - metodinės medžiagos paketas mokytojams apie prekybos žmonėmis prevenciją. Susisteminta ir „Ugdymo sode“ mokytojams aiškiai ir patraukliai pateikta medžiaga ir informacija apie mokyklos vaidmenį kryptingai prisidedant prie prekybos žmonėmis prevencijos (<https://duomenys.ugdome.lt/?/mm/dry/med=138>);

- videomedžiagų paketas per „Mokytojo TV“, skirtas informuoti mokytojus apie prekybos žmonėmis problematiką, atskleisti naujas prekybos žmonėmis formas, pagrindines atsargumo priemones siekiant apsaugoti nuo patekimo į prekybos žmonėmis tinklus (įskaitant verbavimą elektroninėje erdvėje) (<http://mokytojojtv.blogspot.lt/2016/06/kas-yra-kas-prekyba-zmonemis.html>), (<http://mokytojojtv.blogspot.lt/2016/10/mokyklos-vaidmuo-igyvendinant-prekybos.html>);

- mokiniams skirtas dokumentinis filmas apie prekybos žmonėmis prevenciją, grėsmes, formas, pagrindinius būdus apsisaugoti su palydinčia metodine priemone mokytojams. Skelbiamas nemokamoje platformoje www.nepatogauskinoklase.lt.

Prašome šią informaciją persiųsti ir su ja supažindinti Jūsų savivaldybėje esančių švietimo įstaigų vadovus.

Švietimo ir mokslo viceministras

Gražvydas Kazakevičius

Ligita Čeledinienė, tel. 2191256, el. p. Ligita.Celediniene@smm.lt